

Betning mot linjordloppa

Göran Gustafsson, Växtskyddscentralen, Linköping

I början av maj påträffades kraftiga angrepp av den stora linjordloppan i några fält på Vikbolandet. Senare konstaterades även angrepp i västra Östergötland och lokalt i området norr om Mälaren. I flera fall var gnagskadorna så kraftiga på hjärtbladen att plantorna dog. Senare under säsongen påträffades även plantor som skadats senare då plantan utvecklat örtblad, vilket resulterade i onormal sidokottbildning och hämmad längdtillväxt. För att undersöka möjligheterna att förebygga angrepp genom betning, lades försök ut med olika betningsmedel.

Förutom den stora linjordloppan finns det ytterligare en art, nämligen den lilla linjordloppan som kan angripa de späda linplantorna. Båda arterna är svarta till färgen och relativt små. Den lilla linjordloppan är ca 1-1,5 mm lång, medan den stora linjordloppan är

2-2,5 mm. Tidigare på 1940-talet när linodlingen var betydligt mera omfattande var linjordloppan vanlig. När odlingen sedan minskade blev även linjordloppan ovanlig. Eftersom linjordloppan under senare år varit mycket sällsynt är den rödlistad av Artdatabanken. Enligt uppgift från Artdatabanken är man dock öppen för att stryka den stora linjordloppan från rödlistan, eftersom den nu blivit allmän i vissa delar av landet. Den lilla linjordloppan är dock fortfarande mycket ovanlig. Efter diskussioner med Artdatabanken och Kemikalieinspektionen fastslogs att bekämpning med pyretroider som är registrerade för oljeväxter, var möjliga att använda även mot linjordloppan. Bekämpning genomfördes också i ett antal odlingar med gott resultat.

Resultat från betningsförsöken

Om linjordloppan visar sig bli ett årligen återkommande problem skulle betning av utsä-

det kunna vara en metod för att förhindra angrepp på samma sätt som görs i våroljeväxter mot andra arter av jordloppor. Efter som det saknades erfarenhet av att beta mot linjordloppa lades två försök ut i Östergötland, samt ett i vardera Uppsala och Västmanlands län. Försöken var ett samarbete mellan Bayer AB, Svalöf Weibull AB, Mellansvenska Försökssamarbetet och Växtskyddscentralerna i Linköping och Uppsala.

I försöken testades två olika betningsmedel, Chinook som är registrerat för användning i oljeväxter samt clothianidin som är en ny aktiv substans som ännu inte är registrerad för användning. Denna testades för övrigt i två olika doser. Effekten bedömdes genom gradering av planttäthet och andel skadad bladyta. Däremot skördades inte försöken.

Även om effekten av clothianidin är något bättre än av Chinook så har båda preparaten haft en god reducerande effekt på gnagskadorna. Betning med Chinook har i medeltal ökat plantantalet med 25 %. Däremot har clothianidin inte påverkat antalet plantor. Möjligen kan detta bero på att ämnet påverkat plantorna negativt (fytotox), vil-

ket vissa plantor troligen visade symtom på. Framför allt gällde detta vid den högre dosen där det var lätt att finna ljusa (klorotiska) hjärtblad.

Slutsats

Återupptagandet av linodlingen har inneburit att vissa skadegörare som tidigare i stort sett varit borta under den tid som linodlingen låg nere, nu återigen börjat uppträda som skadegörare. Ett exempel på detta är den stora linjordloppan som förekom i så stora mängder att flera linfält i Östergötland och Mälardalen höll på att förstöras i somras.

För att förebygga angrepp av linjordloppa testades två olika betningsmedel i fyra mellansvenska försök med gott resultat. Antalet gnagskador minskade markant och plantantalet ökade genom betningen. Efter som Chinook är registrerad för oljeväxter får den även användas i oljelin. Den aktiva substansen clothianidin kommer enligt uppgift att testas vidare även för andra grödor. Substansen kommer inte att finnas på den svenska marknaden under 2003. Fortsatta studier av linfälten får utvisa vilket behov det finns av utsädesbetning av linet.

Tabell 29. Betning mot linjordloppa 2002. Svea och ÖSF. L13-Lin.

Behandling	Dosis aktiv substans	Index för gnagskador, rel.tal					Medeltal	Bestånd plantor/m ²
		Boberg E-län	Örminge E-län	Fransåker B-län	Brunnby U-län			
Obehandlat		2,7	1,9	9,0	2,0	3,9	583	
Chinook	2	0,1	0,1	1,7	0,5	0,6	733	
Clothianidin	2	0,1	0,1	0,9	0,1	0,3	575	
Clothianidin	4	0,1	0,1	1,1	0,2	0,4	608	
Antal försök							4	4